

Nr 14.

Ankom till riksdagens kansli den 4 maj 1917 kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

*Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 14,
i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t
angående genomförandet av vissa grundsatser beträffande
statens tjänstemannakår.*

I en inom andra kammaren av herr *Lindhagen* väckt motion nr 298 hemställes, att riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte överväga genomförandet av vissa grundsatser beträffande statens tjänstemannakår av väsentligen följande innehåll:

1) Ut i tjänstemannakårens utbildning, den teoretiska såväl som den praktiska, bör såsom en väckelse särskilt ingå uppfostran och undervisning i humanitet, rättsmoral och socialt medvetande. Vägledning bör med andra ord givas icke blott om uppdragets formella befogenheter utan ock om dess mänskliga förpliktelser.

2) Den officiella rangskillnaden mellan ämbetsmän, tjänstemän och betjante upphör. För alla statsfunktionärer införes benämningen tjänstemän. Benämningar för vissa befattningar, som framhålla tjänsten såsom företrädesvis till för utövande av makt, regering, befallning eller fogdeskap borttagas.

3) Lägre tjänstemän skola enligt lagstiftning och sina instruktioner hava rätt och plikt att till överordnade eller direkt till regeringen anmäla sina iakttagelser i tjänsteutövningen av brister i författningarna och erfarenheter om önskemål inom de verksamhetsområden, som deras tjänster omfatta.

Motioner, gående mer eller mindre i samma riktning som den förevarande, ha behandlats av kammaren åren 1910 och 1914.

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 13 saml. 1 avd. 11 häft. (Nr 14.) 1

övningen gjorda iakttagelser av brister i författningarna och erfarenheter om önskemål inom de verksamhetsområden, som deras tjänster omfatta.

Utskottets hemställan avslogs emellertid av kammaren efter en längre debatt.

Såsom motivering för sin motion hänvisar motionären till sidorna 52 —60 i motionen nr 289, i vilken han sammanfört ett stort antal reformkrav. Till denna motivering får utskottet hänvisa.

Genomläser man denna motivering, så finner man, att motionären vidlyftigt motiverat sitt yrkande i första punkten, helt kort motiverat den tredje punkten samt icke alls motiverat den andra punkten.

Vad den första punkten angår, så yrkar han där, att »i tjänstemannakårernas utbildning bör såsom en väckelse särskilt ingå uppfostran och undervisning i humanitet, rättsmoral och socialt medvetande». I dessa viktiga ting anser han de nuvarande ämbetsmännen lämna mycket övrigt att önska. »De högre ämbetsmännen äro de tongivande och befallande». Detta har betänkliga följder därför, att »de konservativa partiriktningarna komma att väsentligen behärska de ledande ämbetena». Saken hjälpes icke därigenom, att regeringen har makten över utnämningarna, ty regeringarna själva äro »tämligen utan idealitet».

Till avhjälpande av dessa missförhållanden vill motionären, att de blivande ämbetsmännen skola uppfostras och undervisas så att de erhålla den rätta sociala insikten, det rätta sinnelaget och i följd därav kunna göra de rätta gärningarna. Denna uppfostran och denna undervisning skulle rätteligen meddelas av universiteten och den kristna kyrkan, men båda äro därtill inkompetenta av åtskilliga skäl, som utförligt angivas. Det blir därför nödvändigt att finna andra utvägar för målets uppnående.

När det emellertid gäller att tänka sig, huru denna uppfostran och undervisning skulle ordnas, då den icke kan åstadkommas genom nu befintliga institutioner, lämnar oss motionären alldeles utan anvisning. Han har icke med ett ord antytt, huru han tänker sig denna uppgift skola lösas. Det är därför omöjligt för utskottet att intaga någon ståndpunkt till de planer, han till äventyrs har i tankarna. Ett nyinrättat institut för denna uppgift vore väl vad man först skulle tänka på. Svårt bleve väl dock att anordna ett sådant med en sådan kontroll av dess verksamhet, att icke motionären snart finge anledning att motionera om dess reformerande.

Utskottet ger gärna sitt erkännande åt det önskvärda i att ämbets- och tjänstemän bemöda sig om humanitet, människovänlighet och tjänstvillighet, men tror icke, att det är rättvist att fränkänna alla de ämbets-

Utskottet.

män dessa egenskaper, som icke erhållit en sådan undervisning, som motionären yrkar på. Då utskottet icke kan hysa förtroende till de åtgärder, som motionären antyder, och då desslikes hans antydningar äro hållna i så allmänna och svävande uttryck, att man icke rätt vet, vad han egentligen vill, så kan utskottet icke tillstyrka hans förslag i detta stycke.

Såsom redan anförts, har motionären icke motiverat sitt yrkande i den andra punkten. Detta beror möjligen därpå, att detta yrkande är nytt och icke förekommit i hans föregående motioner rörande samma ämnen. Punkten innehåller två yrkanden. Det ena är, att all rangskillnad inom ämbetsmannakårerna skall upphöra. Detta vill han uppnå därigenom, att allesamman få titeln »tjänstemän». Det är icke lätt att bli övertygad om, att en så enkel reform skulle kunna en så kraftig verkan åstadkomma. Det lär väl bli hädanefter som hittills, att tjänstemännen tituleras icke »herr tjänstemannen» utan med den särskilda befattning han bekläder. Och det torde visa sig ha varit en illusion, då man trodde, att man upphävt rangskillnaden.

Det andra yrkandet i denna punkt gäller avskaffandet av vissa ämbets-titlar. De måste väl då ersättas med andra. Och det är svårt att förstå, vad därmed skulle hava vunnits. Har en tjänsteman uppdraget att utöva något slags maktbefogenhet, så har han väl detta, huru hans titel än lyder. Det är föga tilltalande, att riksdagen skulle sätta sig till att göra om en massa titlar.

Motionärens yrkande i den tredje punkten motiverar han med önskan att demokratisera ämbetsmannakårerna. Han förmenar, att de lägre tjänstemännen nu »anses obehöriga att framföra reformtankar och betraktas, om de så göra, som bråkmakare». Denna framställning innehåller utan tvivel rätt mycken överdrift. Att förtroligt samarbete råder mellan de högre och de lägre ämbetsmännen i ett verk, är visst önskvärt. Men utskottet tror icke, att detta är så sällsynt, som motionären tyckes förmena. Och dessutom, i händelse en sådan rätt och plikt, som motionären åsyftar, införes i de lägre tjänstemännens instruktion, skulle verkan därav bli föga märklig. Där samverkan mellan ett verks tjänstemän redan nu äger rum, skulle detta förhållande fortsätta som förut. Till den underordnade tjänstemannens framställningar skulle för övrigt den överordnade kunna taga så mycken eller så liten hänsyn, som han behagade.

Verkligt gagn skulle det måhända åstadkomma, om det stadgades ett obligatoriskt sammanträde mellan alla till ett verk hörande tjänstemän, varvid var och en hade att framställa på erfarenhet grundade förslag, och protokoll fördes över de gjorda yrkandena samt över de åtgärder de för-

anlett eller icke föranlett jämte skälen därtill, ungefärligen på samma sätt som nu är förordnat angående sammanträde mellan folkskolläraryne och skolstyrelsen. Men som intet yrkande i denna riktning föreligger, saknar utskottet anledning att inlåta sig närmare på en sådan tanke.

Tilläggas bör, att det icke behöves att tillförsäkra de lägre tjänstemännen rätt att vända sig till Kungl. Maj:t («regeringen»), ty den rätten ha alla svenska medborgare. Och studera vi igenom den massa av motioner, som väckas i riksdagens andra kammare, skola vi upptäcka, att även de lägre tjänstemännen väl råka vägen till och med till riksdagen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att herr Lindhagens föreliggande motion icke må till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 3 maj 1917.

På utskottets vägnar:

NILS HELGER.

Vid förevarande ärendes slutbehandling ha närvarit: herrar *Helger*, *Andersson* i Skrädene, *Andersson* i Milsmaden, *Stenudd*, *Persson* i Björbyholm, *Hedström*, *Rydholm*, *Hedlund*, *Svensson* i Torlarp och *Gustafson* i Kasenberg.

Reservation

av herr *Helger*.

STOCKHOLM, O. L. SVANBÄCKS BOKTRYCKERI, 1917.
